

КЛАСИФІКАЦІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

CLASSIFICATION OF STATE AUTHORITIES IN THE FIELD OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROVISION OF FOOD SECURITY

Пустовіт Ю.Ю., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Державний торговельно-економічний університет

Стаття присвячена дослідженню суб'єктів адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки в Україні. Продовольча безпека є ключовим елементом національної безпеки, яка включає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення населення якісними та безпечними продуктами харчування. Основну увагу приділено аналізу суб'єктів, які здійснюють контроль, регулювання та нагляд у цій сфері.

Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки включають різноманітні органи та інституції, що відіграють ключову роль у підтримці продовольчої безпеки на національному, регіональному та місцевому рівнях. На національному рівні до цих суб'єктів належать Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки та оборони України, а також центральні органи виконавчої влади. Вони відповідають за формування та реалізацію державної політики у сфері продовольчої безпеки, забезпечення ефективної координації між різними суб'єктами, стабільний економічний розвиток, створення стратегічних запасів продовольства та балансування попиту і пропозиції на внутрішньому ринку.

На регіональному та місцевому рівнях суб'єктами забезпечення продовольчої безпеки є місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Вони реалізують єдину державну політику у сфері продовольчої безпеки у своїх територіях, враховуючи місцеві умови та особливості. Основним завданням на цьому рівні є формування та розподіл продовольчих ресурсів серед різних категорій населення, забезпечення їх життєдіяльності та розвитку на рівні, не нижчому за необхідний мінімум, і відповідної якості. Ці органи також здійснюють заходи, узгоджені з центральними органами державної влади, спрямовані на підтримання продовольчої безпеки в регіонах. Особливу увагу приділено діяльності державних органів, що мають важливе значення у забезпеченні продовольчої безпеки.

У статті розглянуто функції та повноваження кожного з цих суб'єктів, а також їх взаємодію в процесі забезпечення безпеки харчових продуктів. Окрему увагу приділено законодавчому регулюванню діяльності зазначених суб'єктів та його впливу на ефективність системи продовольчої безпеки.

Автор у статті звертає увагу на актуальні проблеми та виклики, з якими стикаються суб'єкти адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки, такі як недостатнє фінансування, брак кваліфікованих кадрів, корупційні ризики та складнощі у координації між різними органами. У статті також наведено пропозиції щодо вдосконалення системи управління продовольчою безпекою, зокрема, шляхом підвищення прозорості діяльності контролюючих органів, покращення міжвідомчої координації та впровадження сучасних інформаційних технологій для моніторингу та контролю якості харчових продуктів.

Висновки статті підкреслюють важливість ефективної діяльності суб'єктів адміністративно-правового забезпечення для гарантування продовольчої безпеки в Україні. Забезпечення високого рівня якості та безпеки харчових продуктів є необхідною умовою для збереження здоров'я населення та стабільного розвитку країни.

Ключові слова: продовольча безпека, адміністративно-правове забезпечення продовольчої безпеки, суб'єкти адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки, нормативно-правові акти.

The article is dedicated to the study of the subjects of administrative and legal support of food security in Ukraine. Food security is a key element of national security, encompassing a set of measures aimed at providing the population with high-quality and safe food products. The primary focus is on analyzing the subjects that perform control, regulation, and supervision in this area.

The subjects of administrative and legal support for food security include various bodies and institutions that play a key role in maintaining food security at the national, regional, and local levels. At the national level, these subjects include the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the National Security and Defense Council of Ukraine, as well as central executive authorities. They are responsible for the formation and implementation of state policy in the field of food security, ensuring effective coordination between different subjects, stable economic development, the creation of strategic food reserves, and balancing supply and demand in the domestic market.

At the regional and local levels, the subjects of food security provision are local state authorities and local self-government bodies. They implement a unified state policy in the field of food security in their territories, taking into account local conditions and specifics. The primary task at this level is the formation and distribution of food resources among different categories of the population, ensuring their livelihood and development at a level not lower than the necessary minimum and of appropriate quality. These bodies also carry out measures, coordinated with central state authorities, aimed at maintaining food security in the regions. Particular attention is given to the activities of state bodies that play a crucial role in ensuring food security.

In particular, the article examines the activities of state bodies that play a significant role in ensuring food security. These include the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine, the State Service of Ukraine for Food Safety and Consumer Protection, local self-government bodies, and other institutions that directly or indirectly influence the formation and implementation of food security policies.

The article reviews the functions and powers of each of these subjects, as well as their interaction in the process of ensuring food safety. Special attention is given to the legislative regulation of the activities of these subjects and its impact on the effectiveness of the food security system.

The author highlights current issues and challenges faced by the subjects of administrative and legal support of food security, such as insufficient funding, lack of qualified personnel, corruption risks, and difficulties in coordination between different bodies. The article also provides suggestions for improving the food security management system, including enhancing the transparency of the activities of controlling bodies, improving interagency coordination, and implementing modern information technologies for monitoring and controlling food quality.

The conclusions of the article emphasize the importance of the effective activities of the subjects of administrative and legal support to ensure food security in Ukraine. Ensuring a high level of food quality and safety is essential for maintaining public health and the stable development of the country.

Key words: food security, administrative and legal support of food security, subjects of administrative and legal support of food security, regulatory legal acts.

У реалізації нормативних положень у сфері продовольчої безпеки важливу роль відіграють державні органи та інші установи, які мають відповідні управлінські повноваження, характерні для публічно-правових відносин, що забезпечують продовольчу безпеку на національному, регіональному, місцевому та галузевому рівнях.

Проблема продовольчої безпеки є складною і багатоплановою, тому потребує розгляду та вирішення на різних, взаємопов'язаних і узгоджених рівнях. Критерієм для їх розмежування та класифікації можуть слугувати специфічні інтереси окремих груп суб'єктів, обумовлені унікальними характеристиками та відмінностями в підходах до забезпечення продовольчої безпеки. Суб'єкти на кожному рівні мають свої унікальні завдання та засоби для їх вирішення у процесі формування і реалізації заходів з забезпечення продовольчої безпеки.

«На міжнародному (глобальному) рівні суб'єктами забезпечення продовольчої безпеки виступає міжнародна спільнота в особі міжнародних організацій. Процес інтеграції національних економік у світову систему об'єктивно зумовлюється поєднанням специфічних для кожної країни чинників продовольчої безпеки, особливостями національних економічних інтересів та відмінностями різних країн у підходах до забезпечення продовольчої безпеки» [1].

Особливості забезпечення продовольчої безпеки на національному рівні визначаються різницею в економічних і політичних інтересах країн. З одного боку, є країни з найрозвиненішим агропромисловим сектором, що мають природні переваги у виробництві сільськогосподарської продукції. З іншого боку, існують країни з менш сприятливими природно-кліматичними умовами для агропромислового виробництва, обмеженими сільськогосподарськими ресурсами або ринками, що розвиваються, включаючи країни з перехідною економікою.

«Поняття продовольчої безпеки на рівні окремої держави, на відміну від загальносвітового рівня, тісно пов'язане з поняттям продовольчої незалежності (самозабезпечення), стану захищеності задоволення потреб у продовольстві за рахунок необхідного рівня власного виробництва» [2].

Суб'єктами, що відповідають за забезпечення національної продовольчої безпеки в Україні, є Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки та оборони України, а також центральні органи виконавчої влади. Вони займаються формуванням і реалізацією державної політики, забезпечують ефективну координацію діяльності різних суб'єктів для стабільного економічного розвитку, створення та підтримання необхідних стратегічних запасів продовольства, а також балансування попиту і пропозиції на внутрішньому ринку.

Суб'єктами регіонального (місцевого) рівня є місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які впроваджують єдину державну політику у сфері продовольчої безпеки на своїх територіях, враховуючи місцеві особливості. Вони реалізують заходи, погоджені з відповідними центральними органами державної влади, що спрямовані на забезпечення продовольчої безпеки.

Регіональна політика в цій сфері впливає як на місцевий, так і на загальнодержавний рівень продовольчого забезпечення. На відміну від національного рівня, основним завданням на регіональному рівні є формування та розподіл продовольчих ресурсів на відповідній території серед усіх категорій населення, щоб забезпечити їх життєдіяльність і розвиток на рівні, не нижчому за необхідний мінімум, та відповідної якості.

Міське самоврядування відіграє важливу роль в організаційно-правовому забезпеченні продовольчої безпеки, базуючись на принципах, викладених у Всесвітній Декларації місцевого самоврядування, яку було схвалено Комітетом Міністрів Ради Європи в 1985 році і ратифіковано Україною 15 липня 1997 року, а також у Європейській хартії місцевого самоврядування, прийнятій Радою

Європи 15 жовтня 1985 року і ратифікованій Верховною Радою України того ж дня. У цьому контексті принципи формування органів місцевого самоврядування в Україні, їх сфера компетенції та повноваження визначені в розділі IX Конституції України.

Цей ключовий нормативно-правовий акт у сфері місцевого самоврядування є доволі гнучким політико-правовим документом. Конституція України, визначаючи основи місцевого самоврядування в країні, залишає низку питань щодо його становлення і розвитку для врегулювання окремими законами, такими як Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року та Закон України «Про Автономну Республіку Крим» від 17 березня 1995 року.

Згідно з цими положеннями, місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ і міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад. Відповідно до статей 140 та 143 Конституції України, територіальні громади мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України. Вони можуть управляти комунальним майном, об'єднувати фінансові ресурси аграрних товаровиробників із коштами інших підприємств та бюджетними коштами для будівництва, реконструкції та утримання об'єктів соціальної та виробничої інфраструктури, місцевих доріг, сховищ та підприємств із переробки сільськогосподарської продукції, задовольняючи потреби населення, торгівельних підприємств і ринків, а також вирішують інші питання, пов'язані із забезпеченням продовольчої безпеки України.

Для більш повного дослідження всієї організаційно-правової системи у сфері забезпечення продовольчої безпеки, зазначений вище вертикальний поділ суб'єктів слід доповнити класифікацією їх за правовою природою на органи загальної та спеціальної компетенції.

До органів державної влади з загальною компетенцією відносяться: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України, а також місцеві органи державної виконавчої влади.

Проаналізуємо кожен із цих державних органів детально, щоб визначити їхні повноваження, завдання та функції у забезпеченні продовольчої безпеки країни.

Верховна Рада України є єдиним законодавчим органом, який у межах повноважень, встановлених статтею 85 Конституції України, виконує наступні функції у сфері правового регулювання продовольчої безпеки: ухвалення законів; визначення основ внутрішньої та зовнішньої політики; надання у встановлені строки згоди на обов'язковість міжнародних договорів України.

Президент України, як глава держави (згідно зі ст. 102 Конституції України) і Голова Ради національної безпеки і оборони України, є гарантом державного суверенітету, додержання Конституції, а також прав і свобод людини та громадянина. Відповідно до статті 106 Конституції України, Президент забезпечує національну безпеку, частиною якої є продовольча безпека.

Кабінет Міністрів України, як вищий орган у системі виконавчої влади, відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року, реалізує заходи щодо посилення національної безпеки України, до якої належить і продовольча безпека.

Рада національної безпеки і оборони України (ст. 107 Конституції України) є спеціальним органом державної влади, який координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки, включаючи продовольчу безпеку. Її функції та компетенція визначені базовим нормативним актом – Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 р.

Згідно з цим нормативним актом, Рада національної безпеки і оборони України наділена повноваженнями у сфері забезпечення продовольчої безпеки, такими як: визначення стратегічних національних інтересів України, формування концептуальних підходів і напрямків забезпечення продовольчої безпеки; розробка проектів нормативних актів з відповідних питань; вдосконалення системи забезпечення продовольчої безпеки, створення, реорганізація та ліквідація органів виконавчої влади у цій сфері; а також координація та контроль діяльності органів виконавчої влади щодо захисту населення, забезпечення його життєдіяльності, охорони життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів.

Місцеві державні адміністрації, як органи місцевої виконавчої влади, є не менш важливою ланкою в системі державних органів загальної компетенції у забезпеченні продовольчої безпеки.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року, у межах і формах, визначених Конституцією і законами України, місцеві державні адміністрації вирішують питання, пов'язані з сільським господарством, включаючи продовольчу безпеку держави.

Відповідно до статті 16 цього закону, місцеві державні адміністрації здійснюють державний контроль на відповідних територіях за дотриманням виробниками продукції стандартів, технічних умов та інших вимог, пов'язаних із якістю та сертифікацією; а також за дотриманням санітарних і ветеринарних правил, правил торгівлі та законодавства про захист прав споживачів.

У статті 20 цього закону зазначаються повноваження місцевої державної адміністрації щодо організації обслуговування населення підприємствами, установами та організаціями громадського харчування незалежно від форми власності, а також координації роботи з сертифікації продукції підприємств і організацій, що надають торговельні послуги населенню.

Відповідно до статті 21 цього закону, місцева державна адміністрація має право подавати пропозиції у встановленому законом порядку щодо призупинення діяльності підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності, у разі порушення ними санітарних правил.

На сьогодні до спеціально уповноважених органів державної влади, відповідальних за формування та забезпечення продовольчої безпеки, належать Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство економіки України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, а також Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм і Державне агентство резерву України. Ці органи реалізують єдину державну політику у відповідній сфері, здійснюючи координацію та контроль діяльності, пов'язаної з формуванням продовольчої безпеки.

Міністерство аграрної політики та продовольства України є провідним органом у системі спеціалізованих центральних органів влади, відповідальних за забезпечення продовольчої безпеки держави та реалізацію державної аграрної політики.

Відповідно до Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 р. № 124, першим завданням Міністерства є: «формування та реалізація державної аграрної політики, державної політики у сферах сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави, охорони прав на сорти рослин, тваринництва, рослинництва, розвитку сільських територій, садівництва, виноградарства, виноробства, хмелярства,

харчової і переробної промисловості, технічної політики у сфері агропромислового комплексу та машинобудування для агропромислового комплексу, сільського розвитку, розвитку фермерства, сільськогосподарської кооперації, сільськогосподарської дорадчої діяльності, моніторингу та родючості ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, насінництва та розсадництва» [3].

У складі Міністерства аграрної політики та продовольства України функціонують кілька агентств та державних установ, які виконують завдання з регулювання, контролю та нагляду за забезпеченням продовольчої безпеки в країні.

Зокрема, **Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм** як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства, реалізує: «державну політику у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, регулювання рибальства, продовольчого забезпечення, меліорації земель та експлуатації державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем» [4]. Взаємодіє з Комітетом рибного господарства Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, з органами влади іноземних держав і міжнародними організаціями, що займаються управлінням рибальством та аквакультурою, з питань запобігання забрудненню довкілля та охорони праці в рибному господарстві. Також бере участь у заходах контролю якості та безпеки рибної продукції на всіх етапах її виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, використання та утилізації.

Основним завданням агентства, в рамках гармонізації законодавства та практики з вимогами ЄС, є підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках у зв'язку з набуттям чинності положень Угоди про асоціацію з ЄС та функціонуванням зони вільної торгівлі. Для цього має бути створена система сертифікації рибницького виробництва та якості продукції. В українській аквакультурі наразі не впроваджено систему НАССР, і не здійснюються необхідні заходи для імplementації в національне законодавство відповідних актів ЄС у частині ветеринарного та санітарного забезпечення, умов утримання та транспортування риби тощо. Проте для виходу української аквакультурної продукції на зовнішні ринки ці заходи необхідно впровадити невідкладно.

Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, реалізує: «державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), з контролю за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, державного нагляду (контролю) у сферах охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва, державного контролю за дотриманням законодавства про захист прав споживачів

і рекламу в цій сфері, за якістю зерна та продуктів його переробки, державного нагляду (контролю) за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованого організму у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, здійснення радіаційного контролю за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування» [5].

Територіальні органи, що підпорядковуються Держпродспоживслужбі, затверджуються Кабінетом Міністрів України. Відповідні Управління Держпродспоживслужби в містах та районах, а також організації та установи, які знаходяться в області та належать до сфери управління Держпродспоживслужби, підпорядковуються Головному Управлінню Держпродспоживслужби в області.

Держпродспоживслужба готує відповідну звітність на основі даних, отриманих від територіальних органів, і публікує її на своєму офіційному сайті.

Всі заходи державного управління у сфері безпеки та якості харчових продуктів умовно можна поділити на дві групи: 1) сервісні заходи, які включають видачу дозволів, ліцензій, квот та сертифікатів ринковим операторам; 2) управлінські заходи, що охоплюють контроль, нагляд і притягнення до адміністративної відповідальності у сфері безпеки та якості харчових продуктів.

Міністерство економіки України здійснює: «методологічне забезпечення та складає загальнодержавні баланси попиту і пропозиції за основними видами промислової продукції, продовольчих та паливно-енергетичних ресурсів; здійснює розрахунок та проводить моніторинг індикаторів продовольчої безпеки. Забезпечує взаємодію центральних органів виконавчої влади, пов'язану з виконанням Угоди про асоціацію з ЄС, в економічній, секторальній сфері, а також взаємодію таких органів з питань створення та функціонування зони вільної торгівлі і розвитку людського потенціалу, розробляє пропозиції щодо вдосконалення механізму взаємодії центральних органів виконавчої влади з інституціями ЄС» [6].

Міністерство охорони здоров'я України визначає: «норми харчування, затверджує обов'язкові параметри безпечності харчових продуктів та інших об'єктів санітарних заходів, мінімальні специфікації якості харчових продуктів, звід правил і належну практику їх виробництва з метою забезпечення належного рівня захисту здоров'я людей; здійснює погодження тексту реклами харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок; координує діяльність органів виконавчої влади з питань безпечності та якості харчових продуктів; затверджує переліки харчових продуктів, які звичайно представляють високий і низький ризик для здоров'я людей; затверджує текст для етикетування харчових продуктів, призначених для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів і дієтичних добавок» [7].

Міністерство закордонних справ України забезпечує: «формування та реалізує державну політику у сфері зовнішніх зносин. Основні завдання Міністерства: забезпечення проведення зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток політичних, економічних, гуманітарних, правових, наукових та інших зв'язків з іноземними державами, міжнародними організаціями, та проведення аналізу відповідних тенденцій. Забезпечує участь у забезпеченні в межах повноважень, передбачених законом, реалізації державної зовнішньоекономічної політики, політики інтеграції національної економіки до світової економічної системи; участь у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на інтеграцію України до європейського політичного, економічного, правового простору з метою набуття членства в ЄС. МЗС відповідно

до покладених на нього завдань: проводить аналіз тенденцій політичного та соціально-економічного розвитку іноземних держав, їх можливого впливу на національні інтереси; проводить аналіз економічних процесів, які відбуваються в державах – основних партнерах України, та їх впливу на розвиток двостороннього торговельного та інвестиційного співробітництва, забезпечує проведення моніторингу світових економічних процесів, основних тенденцій на світовому ринку, а також міжнародної практики регулювання зовнішньоекономічної діяльності» [8].

Міністерство соціальної політики України забезпечує: «формування та реалізує державну політику у сфері праці та соціальної політики, соціального захисту, щодо пенсійного забезпечення. Відповідно до покладених завдань визначає щомісяця фактичний розмір прожиткового мінімуму на одну особу, а також для осіб, що належать до основних соціальних і демографічних груп населення; готує та вносить пропозиції щодо затвердження розміру прожиткового мінімуму у державному бюджеті з урахуванням прогнозного індексу споживчих цін» [9].

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України забезпечує: «формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної, біологічної і генетичної безпеки; поведіння з відходами, у тому числі радіоактивними; поведіння з пестицидами та агрохімікатами, розвитку водного господарства і меліорації земель; державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про раціональне використання, відтворення і охорону природних ресурсів. Також здійснює нормативно-правове регулювання у сфері раціонального використання, відтворення і охорони об'єктів тваринного і рослинного світу, біологічного та ландшафтного різноманіття, формування, збереження та використання екологічної мережі та у межах повноважень, передбачених законом, біологічної та генетичної безпеки, охорони та раціонального використання земель з питань встановлення переліку земель, на яких застосовується обмеження щодо вирощування генетично модифікованих сортів рослин» [10].

Держрезерв є центральним органом виконавчої влади, який підпорядковується та координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки і відповідає за реалізацію державної політики у сфері державного матеріального резерву.

Держрезерв у межах своїх повноважень виконує такі функції: «здійснює управління державним резервом; здійснює планування щорічних обсягів поставок матеріальних цінностей до державного матеріального резерву згідно із затвердженими КМУ рівнями накопичення, провадить вибір постачальників матеріальних цінностей до державного матеріального резерву для укладення з ними державних контрактів (договорів) у порядку, визначеному законом, забезпечує організацію обліку запасів матеріальних цінностей державного матеріального резерву та їх руху; в установленому порядку подає звіти відповідним державним органам; здійснює управління діяльністю підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Держрезерву, щодо формування, розміщення, зберігання, використання, поповнення та освітлення (поновлення) запасів державного матеріального резерву, дотримання нормативних умов їх зберігання та ін.» [11].

Державна служба статистики України: «реалізує державну політику у сфері статистики та здійснює в межах повноважень, передбачених законом, заходи щодо співробітництва з ЄС; здійснює міжнародні та міжрегіональні статистичні зіставлення. Готує аналітичну інформацію щодо: характеристики домогосподарств; сукупної структури витрат домогосподарств; структури сукупних ресурсів домогосподарств, розподіл населення за рівнем середньодушових загальних доходів; споживання харчових продуктів в домогосподарствах та ін.» [12].

Після аналізу системи та повноважень окремих органів державної влади, відповідальних за правове регулювання відносин у сфері продовольчої безпеки України, перейдемо до класифікації цих органів у зазначеній сфері.

Пропонується розрізнити такі органи державної влади у сфері продовольчої безпеки: суб'єкти зі спеціальною правосуб'єктністю, які безпосередньо забезпечують продовольчу безпеку, та суб'єкти, які додатково сприяють забезпеченню продовольчої безпеки України.

До суб'єктів зі спеціальною правосуб'єктністю належать Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, а також місцеві державні адміністрації.

До суб'єктів, які додатково сприяють забезпеченню продовольчої безпеки України, належать Рада національної безпеки і оборони України, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державна митна служба України, Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна податкова служба України, Національний банк України, суди загальної юрисдикції, прокуратура України та органи місцевого самоврядування.

З огляду на їхнє місце в системі державної влади України, можна виділити наступні суб'єкти: Президента України; Верховну Раду України; суб'єктів виконавчої гілки влади (Кабінет Міністрів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державну митну службу України, Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Державну податкову службу України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування); суб'єктів судової гілки влади (суди загальної юрисдикції); та суб'єктів зі спеціальним статусом (Національний банк України, прокуратура України).

За територіальною ознакою можна виділити: центральні органи влади (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державна митна служба України, Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна податкова служба України, Верховний суд України, Національний банк України, Генеральна прокуратура України); місцеві органи влади (місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, місцеві суди, територіальні органи центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України, територіальні органи інших міністерств та відомств, а також Національного банку України та прокуратури).

За правовим статусом можна виділити: конституційні органи влади (Президент України, Верховна Рада Укра-

їни, Кабінет Міністрів України); координаційні органи влади (Рада національної безпеки і оборони України); спеціально уповноважені органи влади (Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм); додаткові органи влади (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державна митна служба України, Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна податкова служба України, Національний банк України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування); правозахисні органи влади (суди загальної юрисдикції, прокуратура України).

Згідно з виконуваними функціями можна виділити: суб'єкти законодавчої функції (Верховна Рада України); суб'єкти, відповідальні за визначення кадрової політики (Президент України); суб'єкти, які здійснюють безпосередні управлінські функції (Кабінет Міністрів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, місцеві державні адміністрації); суб'єкти, що виконують допоміжні функції (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державна митна служба України, Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна податкова служба України, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, суди загальної юрисдикції); суб'єкти, що виконують контрольні функції (Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, прокуратура України).

З огляду на їхнє місце в системі продовольчої безпеки, можна виділити: загальні (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України); ключові (Міністерство аграрної політики та продовольства України); додаткові (Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, місцеві державні адміністрації); та опосередковані (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державна митна служба України, Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна податкова служба України, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, суди загальної юрисдикції, прокуратура України).

Проблеми та виклики, з якими стикаються суб'єкти адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки, включають недостатнє фінансування, нестачу кваліфікованих кадрів, корупційні ризики та труднощі у координації між різними органами. Серед пропозицій щодо вдосконалення системи управління продовольчою безпекою варто відзначити підвищення прозорості діяльності контролюючих органів, покращення міжвідомчої координації, а також впровадження сучасних інформаційних технологій для моніторингу та контролю якості харчових продуктів.

З огляду на це, забезпечення високого рівня якості та безпеки харчових продуктів є необхідною умовою для збереження здоров'я населення та стабільного розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / О.М. Батигіна, В.М. Жушман, В.М. Корнієнко та ін. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Харків, 2013. 326 с.
2. Шаберін В.М. Державне регулювання забезпечення продовольчої безпеки в Україні: дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Харків, 2006. 214 с.
3. Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 р. № 124. Дата оновлення: 15.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.08.2024).
4. Про затвердження Положення про Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 р. № 895. Дата оновлення: 25.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.08.2024).
5. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 р. № 667. Дата оновлення: 16.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.08.2024).
6. Питання Міністерства економіки : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 459. Дата оновлення: 28.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#n10> (дата звернення: 14.08.2024).
7. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. № 267. Дата оновлення: 15.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF#n8> (дата звернення: 14.08.2024).
8. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 р. № 281. Дата оновлення: 15.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.08.2024).
9. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 р. № 423. Дата оновлення: 15.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.08.2024).
10. Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 р. № 614. Дата оновлення: 29.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.08.2024).
11. Про затвердження Положення про Державне агентство резерву України : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 р. № 517. Дата оновлення: 03.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/517-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.08.2024).
12. Про затвердження Положення про Державну службу статистики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.2014 р. № 481. Дата оновлення: 26.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.08.2024).